

ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ ЄДНОСТІ І РІЗНОМАНІТТЯ КУЛЬТУР

Актуальність дослідження. В процесі взаємодії культур здійснюються осягнення смислів і значень, адаптація цінностей однієї культури до іншої. В процесі адаптації найбільш фундаментальні зміни відбуваються насамперед в структурі пізнання, тобто в картині світу, через яку люди отримують інформацію з навколишнього середовища. Саме відмінності в картині світу, способи категоризації та інтерпретації досвіду є основою різноманіття між культурами.

Осмисленням проблематики різноманіття культур займалися такі науковці А. Вересай, Т. Возняк, А. Гревцев, В. Давидович, С. Іконників, А. Кравченко, О. Коржов, В. Кохановський, Л. Матвеев, Г. Осипов, С. Пилипенко, С. Савченко, Н. Садовський, В. Самохвалов, Б. Слощинський, Л. Столович, П. Федик, П. Шіхірев, С. Юдіна та багато інших.

Метою дослідження є узагальнення результатів теоретичних і емпіричних досліджень особливостей єдності та різноманіття культур в розрізі сучасних викликів філософії.

Завдання дослідження полягає у визначенні місця культури в глобалізації цих процесів світу, а також у доведенні необхідності не тільки розрізнення культур за тими чи іншими ознаками, але паралельно розкривати і те, що може об'єднувати культури.

Об'єкт дослідження становлять суспільні відносини, що виникають при активній діяльності людини, щодо пізнання культури іншого середовища, та укорінення і збагачення власної культури.

Предметом дослідження є наукова доктрина, щодо розуміння сутності єдності і різноманіття культур.

В системі кожної культури є рівні, приховані від стороннього, погляду, але саме вони важливі для розуміння конкретного контексту. Культури відрізняються використанням тієї прихованої інформації, яка міститься в будь-яку події, спілкуванні, іншими словами, в будь-якому культурному контексті. Чим більше контекстуальної інформації закладено на рівнях, недосяжних для розуміння представників «чужої» культури, тим складніше культура.

В процесі історичного розвитку культури вступають в діалог і взаємно збагачуються, не втрачаючи при цьому внутрішньої єдності. Діалог між різними культурами - складний процес, в ході якого сприйняття людиною культура з надособистісних форм трансформується в індивідуально-соціальну.

Кожна культура має власні численні символічні коди, певний набір засобів комунікативної взаємодії, систему цінностей, які сформувалися в процесі історичного розвитку. Відомо, що «кожна з культур (цивілізацій) як Сходу, так і Заходу має свій особливий генотип у власному розумінні цього слова, внутрішню (за інших рівних умов) логіку розвитку» [1, с. 42]. Проведенню плідного діалогу культур, зокрема східної і західної, часто перешкоджає наявність паралелізму - ознак різних соціокультурних світів. Визнання даного чинника - аксіома, яку на сьогоднішній день відзначають багато дослідників.

Процес формування будь-яких смислових структур в межах однієї культури ґрунтується на закономірності, яка діє тільки в межах даної культури і схильна до функціонуючої логіки саме в цій культурі. Навіть якщо категорії, що входять в систему універсальї тієї чи іншої культури, однакові за назвою, вони відрізняються за своїм змістом, так як сформувалися в різних соціо-культурних умовах, містять різний історичний досвід і висловлюють різні світоглядні установки. Універсальї акумулюють і транслують накопичений поколіннями соціальний досвід і детермінують функціонування програм життєдіяльності людей.

Необхідно враховувати, що важливо не те, яку категорію або структуру культури ми розглядаємо, а те, які закономірності їх формують. В результаті ця своєрідність забезпечує факт паралелізму в різних культурах, який іноді ускладнює проведення продуктивного діалогу між ними [2, с. 31].

Коли поняття, сформовані на підставі одних культурно-ментальних кодів, потрапляють в структуру і контекст інших культурно-ментальних кодів, виникає ситуація (в кращому випадку) непорозуміння інформації, яку несуть в собі ці поняття. Інформація, яку передає одна культура, сприймається протилежною стороною неадекватно. Причиною такого непорозуміння інформації є відсутність аналогічних кодів в культурі, що сприймає інформацію і, як наслідок, відсутність готовності суб'єкта культури до сприйняття і розуміння цієї інформації. В результаті виникають міжкультурні протистояння, що потенційно містять можливість конфліктів [3, с. 12].

Різна змістовна наповненість і характеристика складових комунікативного процесу формуються століттями відповідно тій системі цінностей, яка характерна для даної культурно-цивілізаційної системи, і створюють певні труднощі в процес розуміння і прийняття іншої культури.

Глобалізація сформувала такий соціокультурний контекст, в якому формуються нові комунікативні відносини між культурами. Проте єдиною найбільш плідною формою взаємовідносин між різними культурно цивілізаційними системами може бути лише діалог. Сторонам, які беруть участь в діалозі, необхідно переосмислити багато проблем сучасності і прийняти факт існування різноманіття культур і цивілізацій. «Глобальний світ потрібно бачити в діалозі цивілізацій як спільний простір багатогранної духовності - завжди відкрите і вічне вдосконалення в процесі розуміння іншого» - справедливо зазначає І. А. Василенко [4, с. 18].

Вважаємо за необхідне підкреслити, що саме діалог, зрозумілий як спосіб і форма спілкування рівноцінних суб'єктів, здатний створити атмосферу взаєморозуміння і пошуку найбільш оптимального вирішення тієї чи іншої проблеми.

Хотілося б звернути увагу на один важливий аспект. Часто в своїх дослідженнях вчені зупиняються на аналізі тих рис, які відрізняють культури одну від іншої. Так, це необхідно досліджувати, щоб виявити щось унікальне, специфічне, що властиво тій чи іншій культурі, але паралельно треба розкривати і те, що може об'єднувати культури.

Діалог між культурами можливий, якщо його предметом стануть проблеми, які об'єднують людство, а не роз'єднують його. У культурно-історичному розвитку країн Сходу, з одного боку, і Заходу - з іншого, є спільні елементи, які присутні і в досвіді різних народів. Ця обставина створює основу для взаємодії і взаємного збагачення культур різних регіонів [5, с. 107].

Існує певний знаковий простір культури, що має всією проблемою тотожності і відмінності, в якому співіснують, постійно взаємодіють і ведуть діалог різні культури, кожна зі своєю специфікою і культурними традиціями, в якій вони створюють єдиний світовий культурний процес. Відповідно в цих умовах ми спостерігаємо тенденції формування єдиного культурного простору.

Отже, в результаті дослідження ми прийшли до таких висновків: глобалізація створює умови для формування єдиного культурного простору, в якому відбувається взаємодія різних культур. У цьому глобальному культурному світі будуть акумульовані значні досягнення всіх світових культур. Єдиний культурний простір відповідатиме інтересам різних культурно-цивілізаційних систем, якщо стане враховувати різноманіття культур і народів і ґрунтуватися на рівноправному діалозі різних культур. Культури, які зберегли свою унікальність на протязі багатьох століть в різних історичних ситуаціях, зможуть брати участь як рівноцінний суб'єкта в будь-яких моделях міжкультурної взаємодії. Вектор еволюції сучасного суспільства - збереження культурного різноманіття в контексті світової спільноти. Здається, що це становить суть цивілізаційної парадигми міжкультурної комунікації.

Список використаних джерел

1. Бандурка А. С. Строката ковдра мультикультуралізму: монографія. Харків : Золота миля, 2013. 198 с.
2. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Глобалізація культури: протиріччя та тенденції розвитку. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»* № 2 (33) 2017. С. 29-41.
3. М'язова І. Ю. Міжкультурна комунікація: зміст, сутність та особливості прояву (соціально-філософський аналіз): автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.03; КНУ ім. Т. Шевченка. Київ., 2008. 18 с.
4. Василенко І. А. Диалогцивілізацій. Москва : Эдиториал УРСС, 1999, 272 с.
5. Осипова Г. Культура і діалог культур у контексті глобалізації. *Схід*. 2010. № 3 (103). С. 105-107.
6. Nadiya Hnasevych, Olena Morschakova. Persjnal development of personin models of cultural creation: etnical-philosophicalreflexia. *SKHID* No. 3 (167) May-June 2020. С. p. 27-33.